

Jan Schafraad, niet 'Jan S.'

Jan Schafraad (73), de geschorste pastoor van de Koepelkerk in Maastricht, ontkent bij hoog en laag dat hij zich schuldig heeft gemaakt aan seksueel misbruik van oud-leerlingen van jongensinternaat Bleijerheide. Tijd voor een gesprek.

door **Niki van der Naald**

En ding vooraf: Jan Schafraad wil koste wat kost niet 'Jan. S.' genoemd worden. „Dat klinkt alsof ik een crimineel ben. Ik heb niets te verbergen. Iedereen weet toch al om wie het gaat. Schafraad is de naam”, zegt hij fel. Hij voelt zich weliswaar geen verdachte, maar de onlangs geschorste pastoor beseft ook dat hij voor zijn verdediging zwaar geschut zal moeten inzetten. De ontuchtklachten gaan over de tijd dat Schafraad als broeder Eymar op internaat Bleijerheide werkte, en om die reden betaalt het bisdom zijn verdediging niet. De juridische bijstand die advocaat Geertjan van Oosten verleent, wordt daarom deels gefinancierd door vrienden en parochianen die heilig in Schafraads onschuld geloven.

Het is paasweekend geweest en u stond voor het eerst niet voor een volle kerk.

„Ik voel me sterk, omdat ik daer noch slachtoffer ben. Ik heb vooral medelijden met de klagers. Waar rook is, is vuur. Ik sta in de rook, maar heb met het vuur niets te maken. We kunnen het aantonen.”

Hoe dan? Er liggen drie individuele ontuchtklachten tegen u.

„Ik spreek zoveel mensen die op Bleijerheide hebben gezeten en mij vertellen dat ze nooit zelf met geweld of misbruik te maken hebben gehad. En die daar ook nooit iets over gehoord hebben. Ik was eind twintig toen ik les gaf. En ik was nog zo jong, zo soft, ik kon die groepen jongens juist helemaal niet aan. Zij waren mij de baas. Ik stond onder aan de ladder.”

Dat anderen zeggen dat ze niets gemerkt hebben, bewijst toch niet dat er niets gebeurd kan zijn?

Advocaat Van Oosten: „Waar het om gaat, is het enorme negativisme over Bleijerheide die slachtofferorganisaties als Mea Culpa ten toon spreiden. Er is een soort *collaborative storytelling* ontstaan. Op basis van een negatief geschetst beeld, is een gezamenlijke herinnering geconstrueerd. Nu, naderhand, weten we wel dat er dingen zijn gebeurd. We weten dat niet alle broeders goed waren, maar het was over het algemeen een fijne, leuke school.

De op non-actief gestelde pastoor Jan Schafraad (rechts) van de Maastrichtse

Koepelkerk. Links: zijn advocaat Geertjan van Oosten.

foto Michael Kooren

Nog steeds weet niemand, behalve de drie klagers, iets over seksueel misbruik door Jan Schafraad. Dat terwijl de jongens onderling in die tijd heel open tegen elkaar waren.”

Slaan is iets anders dan strelen. Dat u niet gewelddadig zou zijn, zegt niet iets over het misbruik waar u van beticht wordt.

Schafraad: „Kijk nu naar mij, kunt u zich voorstellen dat ik aan een *pieleke* van een jongen van 14 jaar heb gezeten? Of dat ik een jongen van 17 in zijn slaap bevredigd heb? Ik kom nog niet op het idee zeg. Vreselijk. Bij seksueel misbruik komen ook verstoorde machtsverhoudingen kijken, gebaseerd op angst. Die jongens waren mij juist de baas.”

In 1972 is een onderzoek naar uw functioneren gedaan. Had dat te maken met misbruik?

„Nee, absoluut niet. De andere broeders wilden mij ontslaan. De kloof met hen, qua educatieve aanpak, was zo groot dat ze van me af wilden. Ik was niet de man van de harde hand. Zij wel. Mijn ontslag is vervolgens bekeken door een buitenstaander. Recent hebben we hem gesproken en hij zegt nu: als er maar iets over misbruik door jou in die tijd naar boven was gekomen, had ik het zeker gehoord.”

Over de aanklachten zelf: u noemt ze 'onwaarachtig'. Dat gaat ver.

„Ik sluit helemaal niet uit dat die mensen iets overkomen is. Ik heb deel uitgemaakt van Bleijerheide, dus ik ben in hun ogen misschien de nog levende personificatie van een vervelende herinnering. Maar ik zweer met de hand op mijn hart dat ik niets onoorbaars gedaan heb. Als ik naar de klachten kijk, dan is dat gewoon interpretatie. Het wordt allemaal zo seksueel ingekleurd. Misschien is er sprake van persoonsverwisseling. Er waren twee broeders op Bleijerheide waar de verhalen over rondgingen. Broeder 'seksepietje' bijvoorbeeld, daar werd ook door de jongens onderling over gesproken. En er was een ziekenbroeder bij wie je snel je broek moest laten zakken. Maar ik ben nooit of te nimmer genoemd.” Advocaat Van Oosten: „Dat is dus de reden waarom de pastoor aan oud-leerlingen van die tijd een brief met de namen van de klagers erin heeft gestuurd. Hij wil alleen natrekken wie zich wat uit die tijd herinnert. Jan heeft de behoefte om de mensen te helpen. Hij is en blijft priester en zal zeggen: 'Als je iets overkomen is op Bleijerheide ga ik samen genoegdoening met je zoeken'. Maar ik, de 'nare' strafpleiter zeg: ik sluit niet uit dat de kla-

gers drie etterbakken zijn, die op geld uit zijn. Ga lekker iemand anders lopen beschuldigen.”

De klachtencommissie seksueel misbruik RKK moet zich er nog over buigen. Kan dat oordeel niet beter eerst afgewacht worden?

Advocaat Van Oosten: „Alles wat tegenwoordig riekt naar een beschuldiging wordt al gelijk als waarheid aanvaard. Een slechte zaak. Ik maak me grote zorgen over de behandeling van de zaak-Schafraad bij de officiële klachtencommissie. Afgelopen week kreeg ik een brief van de commissie met de vraag of we de anonimiteit van de klagers willen waarborgen. Dat terwijl drie querulanten via Mea Culpa de grootst mogelijke bagger over een persoon mogen spuien. Want maandenlang, nog voor de schorsing van Schafraad, is er op internet van alles geroepen over 'de pastoor van de Koepelkerk'. De klagers stemmen al hun reacties ook per mail op elkaar af en wie wordt er teruggefloten? Schafraad. Is dat onafhankelijkheid? Het is onbestaanbaar in een eerlijk proces dat je niet zelf bewijsmateriaal mag verzamelen.”

Het is voor het eerst dat een zaak zo openlijk uitgevochten wordt. De advocaat: „Maar goed ook. Ne-

gen van de tien klachten gaan over het instituut kerk, dat met grote schaamte zit. En in die klachtenbehandeling zegt de kerk al snel: 'als jij het zegt en het wordt niet weersproken of de persoon is al overleden, verzetten we ons niet tegen de klacht. Hier is je schadevergoedinkje'. Maar nu hebben we te maken met een individu, dat het uitdrukkelijk en hartstochtelijk ontkent. Daar is die hele huidige klachtenprocedure niet op ingericht. Want daar hoort bij dat je aan waarheidsvinding doet. We zullen onze huid duur verkopen om daar de klachtencommissie van te doordringen. Het is niet voor niets dat in het strafrecht een verjaringstermijn geldt. Wie zegt dat een weggestopte herinnering de waarheid is?”

Meneer Schafraad, kan het zijn dat u zelf wellicht iets weggedrukt heeft in die 42 jaar?

„Absoluut niet. Ik heb geen korrel twijfel. Wat waar is, is dat ik in mijn beginjaren een emotionele achterstand heb gehad. Daar ben ik ook intensief voor begeleid. Ik heb de afgelopen tijd naar alles gekeken, naar mijn seksualiteit en naar mijn emotionele ontwikkeling. Het enige dat ik ontdekt heb is dat ik toen, in de beginjaren, wat weinig gevoelig was. Ik wist niet wat socia-

le afstand was, had niet zo goed door dat anderen zich misschien ongemakkelijk voelden als ik te dichtbij zat. Maar ik heb nooit grenzen overschreden.”

U heeft ook met juridische stappen richting het bisdom bedreigd.

Advocaat Van Oosten: „Wij hebben formeel bezwaar gemaakt tegen de schorsing van Schafraad. Maar het zal niet tot een kort geding komen. We blijven het oneens, maar het bisdom heeft ons duidelijk gemaakt dat het besluit tot het op non-actief stellen op neutrale gronden genomen is. Omdat het nu eenmaal afgesproken is dat zodra er een klacht ligt, iemand voorlopig niet in functie kan zijn.”

Kunt u, gezien alle commotie rondom uw persoon, überhaupt terugkeren als pastoor?

Schafraad: „Ja wat dacht je? Ik denk dat ik volledig gerehabiliteerd zal worden. De parochianen staan achter me. Die drie mensen die nu een klacht over mij ingediend hebben, verwijten de broeders dat ze respectloos met ze om gingen, maar dat doen zij net zo goed met mij. Ik zeg tegen hen: hier ben ik, ga met me in gesprek. Ik wil naar jullie luisteren. Ik word echt niet groter door jullie klein te maken.”